

การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ ๔
The 4th National and International Conference, 2024

เนื่องในวาระครบรอบวันสถาปนา ๔๐ ปี วิทยาเขตเชียงใหม่
On the occasion of 40 Years Anniversary, Chiang Mai Campus

ภูมิพลังสร้างสรรค์ และพุทธนวัตกรรมในสังคมร่วมสมัย

Soft Power and Buddhist Innovations
for Contemporary Society

SBCS

วันที่ ๒๓-๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๗
Date: 23rd – 24th August 2024

ณ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

At Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chiang Mai Campus

PaMiang Sub-district, Doisaket District, Chiang Mai, Thailand

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน
ของสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตเชียงใหม่

Management Efficiency Vipassana Meditation Learning Center
of the International Meditation Center Mahachulalongkornra-
javidyalaya University, Chiang Mai Campus

ณัทพงศ์ บุญตัน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ๒) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปุริสธรรมกับรูปแบบกระบวนการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ และ ๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการวางแผนการบริหารจัดการเพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.42 ระดับประสิทธิภาพการบริการ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.56 เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปุริสธรรมกับรูปแบบกระบวนการบริหารจัดการ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 หมายความว่า หลักสัปปุริสธรรมมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการบริหารจัดการ และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.802 โดยแสดงว่า ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันในระดับสูงมาก

Abstract

This research article has three main objectives: 1) to study the management model of the Vipassana Meditation Practice Learning Center at the International Meditation Center, Maha-chulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus; 2) to analyze the relationship between the principles of Sappurisa-dhamma and the management processes of the Vipassana Meditation Practice Learning Center; and 3) to propose a management planning model that could enhance the efficiency of the center's administration.

The findings indicate that the overall management model of the Vipassana Meditation Practice Learning Center is rated highly, with an average score of 4.42. The overall service efficiency is also rated highly, with an average score of 4.56. The analysis of the relationship between the Sappurisa-dhamma principles and the management model shows a statistically significant correlation at the 0.01 level, with a correlation coefficient of 0.802. This indicates a very strong positive relationship between the two variables.

Keywords: management efficiency, Vipassana meditation, Sappurisa-dhamma, Maha-chulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus

บทนำ

ในสมัยพุทธกาล เมื่อพระพุทธศาสนาอุบัติขึ้นในโลก ภายหลังจากตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าพระองค์แรกมีพระมหากษัตริย์ที่จะแสดงธรรมโปรดเวไนยสัตว์ให้พ้นจากทุกข์ ทรงประกาศพระธรรมที่ได้ตรัสรู้มา จนกระทั่งมีผู้รู้แจ้งเห็นจริง ในพระธรรมตามที่พระพุทธองค์แสดง ขณะนั้นพระอรหันต์สาวกได้อุบัติขึ้นแล้วในโลก 60 องค์รวมทั้งพระพุทธองค์ด้วยเป็น 61 องค์ พระพุทธองค์ได้ทรงวางหลักและวิธีปฏิบัติในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนให้แก่เหล่าพระสาวก ซึ่งเป็นพระอรหันต์รุ่นแรก เพื่อถือเป็นแนวทางในการเผยแผ่พระศาสนารวมกัน เพื่อให้พระธรรมคำสอนแผ่ไปในมวลมนุษยชาติและเพื่อความดำรงมั่นแห่งพระสัทธรรม โดยตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราพ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ทั้งที่เป็นของมนุษย์ ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงจาริกไป เพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก

เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุข อย่าไปโดยทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมมีความงาม
ในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง และมีความงามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์พร้อมทั้ง
อรรถและพยัญชนะ บริสุทธิ์บริบูรณ์ครบถ้วน สัตว์ทั้งหลายที่มีรูปในดวงตาน้อยมีอยู่ เมื่อได้ฟัง
ธรรมแล้ว จักเป็นผู้รู้ธรรม ภิกษุทั้งหลาย แม้เราก็จักไปยัง ตำบลอรุเวลาเสนาณิคม เพื่อแสดง
ธรรม” (วิ.มทา.(บาลี) 4/4/4-5)

จากนั้นพระสงฆ์สาวก ได้แยกย้ายกันออกไปประกาศพระสัทธรรม ตามนิคม
ชนบท แวันแควนต่างๆ แม้พระพุทธเจ้าก็ได้เสด็จไปพระนครราชคฤห ทรงแสดงธรรมจนมีพุทธ
บริษัทศรัทธาเลื่อมใสและบวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาเป็นจำนวนมาก ในขณะที่นั้น
พระเจ้าพิมพิสาร พระราชาผู้ครองพระนครราชคฤหทรงเห็นว่าพระภิกษุสงฆ์ไม่มีที่พำนักจึง
ได้น้อมถวายพระอุทยานเวฬุวัน ให้เป็นสถานที่พำนักของพระพุทธองค์และพระภิกษุสงฆ์ นับ
ว่าเป็นวัดแห่งแรกในพระพุทธศาสนา

ต่อมาพระพุทธองค์ได้เผยแผ่พระศาสนาไปแวนแควนโกศล อนาถปิณฑิกเศรษฐี ได้
ฟังธรรมแล้วเกิดศรัทธาเลื่อมใสในพระรัตนตรัย และได้บรรลุพระอริยบุคคลขั้นตนในพระพุทธ
ศาสนาได้บริจาคทรัพย์ของตนซื้อที่ดิน ดำเนินการสร้างวัดมีชื่อว่าวัดพระเชตะวันมหาวิหาร และ
นางวิสาขามหาอุบาสิกาได้บริจาคทรัพย์ สร้างวัดชื่อว่าวัดปุพพาราม ถวายแด่พระพุทธองค์ใกล้
พระนครสาวัตถีในแคว้นโกศล ให้เป็นสถานที่ประทับอยู่สำหรับพระพุทธองค์และพระภิกษุ
สงฆ์พร้อมทั้งเป็นสถานที่ศึกษาอบรมปฏิบัติพระสัทธรรมของพระภิกษุสามเณร และเป็นสถาน
ที่ฟังธรรมและปฏิบัติธรรมของอุบาสกอุบาสิกาทั้งหลาย สมัยนั้นประชาชนชาวเมืองสาวัตถีมี
จำนวนประมาณ 7 โกลี เมื่อได้ฟังธรรมและน้อมนำเอาหลักธรรมคำสั่งสอนในทางพระพุทธ
ศาสนา มาประพฤติปฏิบัติที่บ้านของตนๆ แล้ว ได้บรรลุเป็นพระอริยบุคคลในพระพุทธศาสนา
จำนวน 5 โกลีที่เหลือเป็นผู้ประกอบด้วยศรัทธาเลื่อมใสในพระรัตนตรัย ตั้งมั่นอยู่ในสัจจะ
และศีล แม้พระพุทธองค์ก็ได้อาศัยทานอนาถปิณฑิกเศรษฐีและนางวิสาขามหาอุบาสิกาทั้ง
สองท่าน ทำการเผยแผ่หลักธรรมคำสั่งสอน ประกาศพระศาสนาจนตั้งมั่นในชมพูทวีป ประทับ
อยู่ในวัดพระเชตะวันมหาวิหารและวัดปุพพารามใกล้พระนครสาวัตถีเป็นเวลาถึง 19 พรรษา
(ช.ธ.อ.(บาลี) 1/4-5)

ในปัจจุบันการทางเห็นจากการปฏิบัติธรรมของชาวบ้านค่อยๆทางเห็นไป โดย
เฉพาะในกลุ่มเด็กและวัยรุ่น แต่กระนั้น คนเราเมื่อพบเจอปัญญาที่ยังคงเข้าหาพระพุทธศาสนา
โดยเราจะทำอย่างไรให้คำสอนและการดำเนินการปฏิบัติธรรมเป็นเรื่องปกติในชีวิตเราได้ ซึ่ง
การปฏิบัติธรรมนั้นช่วยให้เรามีสติ ระลึกได้ หลายต่อหลายครั้งคนพบทางตัน เจอปัญหาไม่
สามารถแก้ปัญหาได้เมื่อเข้ามาปฏิบัติธรรมกับค้นพบทางแก้ปัญหาและมีกำลังใจในการดำเนิน

ชีวิตสู่ต่อไป เหตุผลมีมากมายแต่ที่สำคัญคือการมีสติ และคิดทบทวน ยอมรับความจริงเผชิญหน้าอย่างมีสติ ทางแก้ปัญหาก็หาไม่พบ กลับพบได้ด้วยการปฏิบัติธรรม ถ้าขาดสติ และมีโมหะ การครอบงำกิเลสจึงทำให้เราหลงทางได้ ทางไหนจริงทางไหนปลอม ไม่สามารถรู้ได้ การมีสติ จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการดำเนินชีวิต

การปฏิบัติธรรมไม่ได้จำเพาะเฉพาะการต้องเป็นพระ แต่ชาวบ้านสามารถดำเนินการปฏิบัติธรรมได้อย่างลึกซึ้งเช่นกัน ซึ่งมีสถานปฏิบัติธรรมที่สร้างขึ้นมานำเอาคำสอนและวิธีการสอนมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับชาวบ้าน ซึ่งมีหลายสถานที่ที่ได้รับการยอมรับและมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง แต่เนื่องด้วยกระบวนการดำเนินงาน และการบริหารจัดการองค์กร ยังไม่มีรูปแบบหรือแบบแผนในการถึงคนทุกกลุ่ม ซึ่งการวางรากฐาน นับเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ในอันที่จะสร้างแรงบันดาลใจ ให้คนเข้ามาเรียนรู้

เราจะเห็นได้ว่าการปฏิบัติได้ถูกยอมรับจากหลายๆ ประเทศ ในต่างแดน ซึ่งการขาดบุคลากรที่จะสื่อสารและนำเสนอข้อมูล เป็นภาษาต่างประเทศยังคงเป็นสิ่งที่สื่อสารยังไม่ชัดเจน ประกอบกับภาษาที่มีความหลากหลายก็อาจทำให้ความหมายผิดเพี้ยนและที่สำคัญ การสื่อความหมายแก่ผู้ปฏิบัติธรรมที่อธิบายความหมายธรรมยังไม่ละเอียดและชัดเจน แต่กระนั้นชาวต่างชาติก็อดหันมาสนใจศึกษารวมอย่างจริงจังเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเรายังไม่มีหลักสูตรที่ชัดเจนในการสอนให้ชาวต่างชาติได้เข้าถึง และด้วยวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่แตกต่างจากคนไทยความสำคัญในการสื่อความหมายของการปฏิบัติ นับว่ามีสำคัญยิ่ง โดยหลายครั้งที่มิชาวต่างชาติถาม การปฏิบัติธรรม คืออะไร ทำไม ต้องปฏิบัติธรรม ซึ่งทางสถานปฏิบัติธรรม ยังคงต้องศึกษาเพื่อสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมให้กับชาวต่างชาติ พร้อมสร้างบุคลากร ที่มีความรู้อย่างแท้จริงในการสอนปฏิบัติธรรม ซึ่งงานเหล่านี้ นับเป็นจุดเริ่มต้น และสร้างแรงบันดาลใจให้แก่เขา และเพื่อเป็นการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา และเผยแผ่ธรรมคำสอนให้แพร่หลายออกไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1 เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่
- 2 เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรกับรูปแบบกระบวนการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่
- 3 เพื่อนำเสนอรูปแบบการวางแผนการบริหารจัดการเพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการ

ศูนย์การเรียนรู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ เป็นการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

การวิจัยเชิงปริมาณ

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและได้ข้อมูลมากที่สุด ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจ ข้อมูลอ้างอิงจากรายงานผลการดำเนินโครงการอบรมพระพุทธรักษาแก่ประชาชนทั่วไปและชาวต่างชาติ ปี 2563 ศูนย์ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ จำนวน 501 คน ทำการหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ ที่กำหนดให้มีความเชื่อมั่น 95 % และให้มีความคลาดเคลื่อน 5% ($e = 0.05$) โดยใช้สูตรของ Taro, Yamane = 223 รูป/คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์เชิงสถิติพรรณนา (Descriptive Analysis) ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อใช้อธิบายถึงข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพ และการบริหารจัดการของสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด (Open ended Question) วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบทนำเสนอเป็นความเรียงประกอบตาราง โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบคำถามปลายเปิด

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติอนุมาน (Inferential Statistics Analysis) สำหรับทดสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ในส่วนของการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรว่ามีมากน้อยเพียงใด โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation) เป็นค่าที่วัดความสัมพันธ์ ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product-moment correlation coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐาน เนื่องจากระดับของตัวแปรที่ใช้เป็นระดับอันตรรกภาพ และสามารถคำนวณได้ทั้งตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 13 คน ได้แก่ 1. ผู้บริหาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ จำนวน 5 รูปหรือคน 2. ผู้อำนวยการ เจ้าหน้าที่ดูแล สถานปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานนานาชาติ จำนวน 3 รูป/คน 3. ตัวแทนนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 1 รูป 4. ตัวแทนนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 1 คน และกลุ่มผู้เข้าร่วมการปฏิบัติธรรม ณ ศูนย์วิปัสสนากรรมฐานนานาชาติ จำนวน 3 ท่าน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ นำมาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ
2. นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียง เฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย
3. วิเคราะห์คำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)
4. สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่” ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 216 คน ซึ่งคิดเป็น ร้อยละ 97.29 มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป การวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอ ซึ่งพอจะประมวลผลการศึกษาวิจัย ออกเป็นประเด็นได้ดังนี้

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง มีจำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 66.20 ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 21-30 ปี มีจำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 51.20 ส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มีจำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 49.10 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง มีจำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 30.60 ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 11000-20000 บาทต่อเดือน มีจำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 32.40

รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

1. รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($=4.42$, $S.D.=0.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ รูปแบบการจัดการด้านการบริหาร อาหาร เครื่องดื่ม ($=4.56$, $S.D.=0.62$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ รูปแบบการประชาสัมพันธ์การเข้าถึง และการติดต่อสื่อสาร ($=4.11$, $S.D.=0.87$)

2. ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($=4.47$, $S.D.=0.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ($=4.64$, $S.D.=0.58$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการระบบสารสนเทศที่เชื่อมโยงกับสำนักปฏิบัติธรรม เพื่อเผยแพร่ กิจกรรมต่างๆ ให้ประชาชนรับทราบ ($=4.19$, $S.D.=0.86$)

3. ระดับประสิทธิภาพการบริการศูนย์การเรียนรู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($=4.56$, $S.D.=0.49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ เจ้าหน้าที่มีมิตรไมตรี และมีบริการแบบเป็นมิตร อยู่ในระดับมากทุกข้อ ($=4.65$, $S.D.=0.59$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ แหล่งข้อมูลในการค้นหาสถานปฏิบัติธรรมมีข้อมูลชัดเจน และหลากหลาย” ($=4.32$, $S.D.=0.76$)

4. ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ ตามหลักสัปปุริสธรรม โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($=4.51$, $S.D.=0.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ อุตัญญาตา เป็นผู้รู้จักตน อยู่ในระดับมาก ($=4.67$, $S.D.=0.49$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ัมมัญญาตา เป็นผู้รู้เหตุ อยู่ในระดับมาก ($=4.40$, $S.D.=0.68$)

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปริสธรรมกับรูปแบบกระบวนการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

1. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้รับบริการต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ โดยภาพรวม จำแนกตามสัญชาติ พบว่า มีความแตกต่างกัน ($t=4.502$, $Sig=0.000$) ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย กล่าวโดยสรุป พบว่า ชาวต่างชาติมีความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ สูงกว่าคนไทย

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้รับบริการต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ โดยภาพรวม จำแนกตามเพศ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3. ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ โดยภาพรวม จำแนกตามอายุ พบว่า แตกต่างกัน ($F = 5.283$, $Sig.=0.000$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย จากการทดสอบด้วยเทคนิค LSD พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ในช่วงอายุ 15-20 ปี มีความแตกต่างกับระดับความคิดเห็น ในระดับช่วงอายุ 31-40 และ ในช่วงอายุ 41-50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และในระดับความคิดเห็น ในช่วงอายุ 21-30 มีความคิดเห็นแตกต่างกันกับในระดับช่วงอายุ 41-50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และในระดับช่วงอายุ 41-50 มีความคิดเห็นแตกต่างกัน กับในระดับช่วงอายุ 51-60 และในช่วงอายุ 60 ปี ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4. ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ แตกต่างกัน จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวม จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า แตกต่างกัน ($F = 4.840$, $Sig.=0.000$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย จากการทดสอบด้วยเทคนิค LSD พบว่า การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับ ปวช. มีความคิดเห็นแตกต่างกันกับการศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนในระดับการศึกษา ปวส./อนุปริญญา มีความคิดเห็นแตกต่างกันกับการศึกษาในระดับระดับสูงกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และในระดับปริญญา

ตรี มีความคิดเห็นแตกต่างกัน กับการศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

5. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาชีพที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ โดยภาพรวม จำแนกตามสาขาอาชีพ พบว่า แตกต่างกัน ($F = 4.902$, $Sig. = .000$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย จากการทดสอบด้วยเทคนิค LSD พบว่า อาชีพค้าขายมีความคิดเห็นแตกต่างกับอาชีพรับราชการ .01 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 อาชีพประกอบธุรกิจมีความคิดเห็นแตกต่างกับอาชีพรับราชการ และอาชีพอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และในอาชีพรับจ้างมีความคิดเห็นแตกต่างกับอาชีพรับราชการ และอาชีพอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และในอาชีพรับราชการ มีความคิดเห็นแตกต่างกับอาชีพอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้รับบริการต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ พบว่า ไม่แตกต่างกัน ($F = 1.983$, $Sig. = .082$) ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

7. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปริสธรรมที่แตกต่างกันมีผลต่อรูปแบบการบริหารจัดการสถานปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานนานาชาติ โดยมีค่า $Sig. (2-Tailed)$ เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) ยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า หลักสัปปริสธรรมมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการบริหารจัดการสถานปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานนานาชาติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.802 โดยแสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันในระดับสูงมาก เรียงตามลำดับดังนี้

7.1. หลักอตัณฺณฤตา เป็นผู้รู้จักผลมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการบริหารจัดการสถานปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานนานาชาติ อย่างมีนัยสำคัญ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.762 นั่นคือตัวแปรทั้งสองตัวมีความสัมพันธ์กันในระดับสัมพันธ์ค่อนข้างสูง

7.2. หลักกาลัญญาตา เป็นผู้รู้จักกาลมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการบริหารจัดการสถานปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานนานาชาติ อย่างมีนัยสำคัญ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.741 นั่นคือตัวแปรทั้งสองตัวมีความสัมพันธ์กันในระดับสัมพันธ์ค่อนข้างสูง

7.3. หลักธัมมัญญาตา เป็นผู้รู้จักเหตุมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการบริหารจัดการสถานปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานนานาชาติ อย่างมีนัยสำคัญ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์

สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.740 นั่นคือตัวแปรทั้งสองตัวมีความสัมพันธ์กันในระดับสัมพันธ์ค่อนข้างสูง

7.4. หลักปรัชญาญตา เป็นผู้รู้จักบริษัท (ชุมชน) มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการบริหารจัดการสถานปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานนานาชาติ อย่างมีนัยสำคัญ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.684 นั่นคือตัวแปรทั้งสองตัวมีความสัมพันธ์กันในระดับสัมพันธ์ค่อนข้างสูง

7.5. หลักอรรถัตถุญตา เป็นผู้รู้จักตนเองมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการบริหารจัดการสถานปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานนานาชาติ อย่างมีนัยสำคัญ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.656 นั่นคือตัวแปรทั้งสองตัวมีความสัมพันธ์กันในระดับสัมพันธ์ค่อนข้างสูง

7.6. หลักบุคคลัญตา เป็นผู้รู้จักบุคคล มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการบริหารจัดการสถานปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานนานาชาติ อย่างมีนัยสำคัญ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.635 นั่นคือตัวแปรทั้งสองตัวมีความสัมพันธ์กันในระดับสัมพันธ์ค่อนข้างสูง

7.7. หลักมัตตัญตา เป็นผู้รู้จักประมาณมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการบริหารจัดการสถานปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานนานาชาติ อย่างมีนัยสำคัญ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.418 นั่นคือตัวแปรทั้งสองตัวมีความสัมพันธ์กันในระดับสัมพันธ์ปานกลาง

แนวทางการบริหารจัดการเพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

รูปแบบการบริหารสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ มีองค์ประกอบหลัก ดังนี้

โครงสร้างการบริหาร สถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ มีการบริหารจัดการในลักษณะลำดับชั้น โดยมี รองอธิการบดีวิทยาเขตเชียงใหม่ เป็นผู้กำกับดูแล และอนุมัติ การดำเนินงานทั้งหมด ซึ่งรองอธิการบดี ได้มอบอำนาจให้แก่ส่วนงาน สำนักวิชาการ เป็นผู้บริหารจัดการ มีผู้อำนวยการสำนักวิชาการ บริหารงาน และมี ผู้อำนวยการส่วนสนับสนุนวิชาการเป็นผู้ดูแลงาน และเพื่อความรวดเร็ว ทางสำนักวิชาการ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการ มีผู้อำนวยการศูนย์ในการบริหารจัดการตรง เพื่อความคล่องตัว ในการบริหารงาน ทั้งทางด้านวิชาการ และด้านอาคารสถานที่ และนำเสนอสรุปรายงานส่งมอบขึ้นไปตามลำดับชั้นการดำเนินงาน ตามแผนและงบประมาณ และด้านอาคารสถานที่ มีคณะกรรมการบริหาร ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการใน

การบริหารจัดการ โดยมีสำนักวิชาการที่มีหน้าที่ในการควบคุม กำกับดูแล ในเรื่องวิชาการ และด้านสถานที่มีสำนักงานวิทยาเขต ในการดูแลจัดการในการบำรุงรักษาและซ่อมแซม ซึ่งมีการประสานงานเจ้าหน้าที่โครงการ มีเจ้าหน้าที่โครงการที่ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงาน และนักการภารโรง คอยดูแลความสะอาดเรียบร้อย และคอยมันตรวจ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อรายงานให้แก่ผู้บริหาร ได้ดำเนินการเข้าตรวจสอบและซ่อมแซม บำรุงรักษา พร้อมทั้งมีแม่บ้านประจำสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ เพื่อดูแลสถานที่ และอาหารเครื่องดื่ม ที่พักรูปแบบ การบริหารสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติมีข้อดี คือ การดำเนินงานเป็นไปอย่างเป็นระบบและรวดเร็ว สามารถดำเนินงานได้ตามพันธกิจ และตามแผนยุทธศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม รูปแบบการบริหารสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติยังมีข้อสังเกต คือ ขาดความคล่องตัว ที่งานบริหารงานยังไม่ประสานสอดคล้องงานของแต่ละฝ่าย

การนำหลักการ PDCA มาใช้ในการบริหารจัดการ

ในแต่ละปี มีการวางแผนการดำเนินงานตามกรอบแผนกลยุทธ์ของทางมหาวิทยาลัย จัดให้มีการประเมินผลจากการประเมินความพึงพอใจ และนำมาสรุปเพื่อประมวลผลในการปรับปรุงและพัฒนา มีการแบ่งเป็นฝ่ายต่างๆ ในการดำเนินงาน โดยมีผู้อำนวยการสำนักวิชาการกำกับดูแล และจัดการ การแต่งตั้ง ประธานสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติในการดูแลบริหารงาน และมี เจ้าหน้าที่ดำเนินงานทั่วไป เช่น การประชาสัมพันธ์ การจัดประชุมเพื่อวางแผน การจัดตารางการดำเนินงาน การจัดเก็บข้อมูล การสรุปผลการดำเนินงานในแต่ละปี การจัดทำรายงานด้านอาคารสถานที่ เพื่อรายงานในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการให้พร้อมในการใช้งาน ในด้านวิชาการมีพระวิปัสสนาจารย์ ให้ข้อมูลและการสอนปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานบรรยาย ทั้งภาคภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และมีนักการภารโรง แม่บ้านดูแลความสะอาดเรียบร้อย อาคาร สถานที่ พร้อมทั้งซ่อมแซมบำรุงรักษา เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ และอาหาร เครื่องดื่ม โดยมีการกำหนดพันธกิจ เพื่อการบริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม อย่างชัดเจน มีการวางแผนการดำเนินงาน และประชาสัมพันธ์ตามแผนปฏิทินการปฏิบัติงานกิจกรรมตามพันธกิจอย่างชัดเจน

สถานปฏิบัติธรรมนานาชาติเป็นสถานที่ที่มุ่งเน้นในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาให้แก่ประชาชนทั่วไปและชาวต่างชาติ

โดยมุ่งหวังให้ทุกคนได้เข้าถึงการเรียนรู้พระพุทธศาสนาการบริหารจัดการสถานปฏิบัติธรรมจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ แผนในการดำเนินงานของสถานปฏิบัติธรรมในด้านการบริหารจัดการ จึงควรครอบคลุมถึงประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้ ด้านเป้าหมายและวัตถุประสงค์ สถาน

ปฏิบัติธรรมนานาชาติมีเป้าหมายหลักในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ผ่านการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน และเป็นแหล่งเรียนรู้พระพุทธศาสนาทั้งแก่ชาวไทยและชาวต่างชาติ ด้านโครงสร้างการบริหารงาน สถานปฏิบัติธรรมนานาชาติมีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน โดยมีสำนักวิชาการเป็นหน่วยงานหลักในการกำกับดูแลการดำเนินงาน ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน สถานปฏิบัติธรรมนานาชาติมีกระบวนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน โดยมีการแบ่งภาระงานแต่ละฝ่ายผู้รับผิดชอบ มีการวางแผนการดำเนินงาน และได้รับการสนับสนุนทั้งเงินงบประมาณ และบุคลากรในส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และด้านการประเมินผลการดำเนินงาน สถานปฏิบัติธรรมนานาชาติมีระบบการประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อตรวจสอบว่าการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ และเพื่อนำมาปรับปรุงการดำเนินงานให้ดีขึ้นในอนาคต

พันธกิจของสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ

การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ผ่านการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน เป็นพันธกิจที่สำคัญของสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ สถานปฏิบัติธรรมนานาชาติจึงมุ่งเน้นการจัดอบรมปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานให้แก่ประชาชนทั่วไป ชาวต่างชาติ บุคลากร นิสิต และนักศึกษา รวมถึงชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมให้ทุกคนได้เรียนรู้และฝึกฝนวิปัสสนากรรมฐานและพัฒนาเพื่อเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชาวพุทธจากทั่วโลก เป็นแหล่งส่งเสริมและทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา สถานปฏิบัติธรรมนานาชาติมุ่งมั่นส่งเสริมและทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาและศิลปวัฒนธรรม มีกิจกรรมทางศาสนา และกิจกรรมเพื่อสังคม

สถานปฏิบัติธรรมนานาชาติเป็นสถานที่สำหรับทุกคนที่สนใจในการมาเรียนรู้พระพุทธศาสนา ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

เพื่อเป็นแหล่งการศึกษาเรียนรู้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา และฝึกฝนตนเองให้เป็นคนดี ซึ่งปัจจุบันสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติมีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้รูปแบบการบริหารงานสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติมีความหลากหลายมากขึ้นตามไปด้วย โดยรูปแบบการบริหารงานสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติในปัจจุบัน ส่วนใหญ่จะยึดรูปแบบการบริหารงานแบบดั้งเดิมของคณะสงฆ์ ซึ่งมีข้อจำกัดหลายประการ ไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปฏิบัติธรรม และขาดการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องมีการปรับปรุงและประยุกต์รูปแบบการบริหารงานสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติให้เหมาะสมกับบริบทในปัจจุบัน โดยนำหลักธรรมและแนวคิดสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ เพื่อให้สถานปฏิบัติธรรมนานาชาติสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมาย โดยนำหลักธรรมและแนวคิดสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ และศูนย์ปฏิบัติธรรมนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ เน้นการปฏิบัติธรรมในระยะสั้น โดยจัดหลักสูตรปฏิบัติ

ธรรม 2 วัน 3 วัน และ 5 วัน โดยนำหลักการดำเนินงานในสถานปฏิบัติธรรมต่างๆ ในจังหวัด เชียงใหม่ มาประยุกต์ใช้ โดยเน้นการบริการข้อมูลวิชาการ การจัดการสถานที่ ด้านการบริการ ต่างๆ รวมถึงการประชาสัมพันธ์งาน นอกจากนี้ ยังได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรด้าน วิปัสสนากรรมฐาน โดยส่งพระวิปัสสนาจารย์และเจ้าหน้าที่เข้าร่วมการปฏิบัติธรรม ณ ศูนย์ ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานเชียงใหม่ (ห้วยส้ม) และได้นำแนวทางการปฏิบัติในรูปแบบของวัดพระ ธาตุนครจอมทอง มาประยุกต์ใช้ โดยเน้นการฝึกฝนวิปัสสนากรรมฐานอย่างเข้มข้น นอกจากนี้ ยังได้ให้ความสำคัญกับการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านวิปัสสนากรรมฐานให้กับบุคลากร ด้านศาสนาและเยาวชน ส่วนในด้านการบริหารงานสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติที่ประสบ ความสำเร็จเหล่านี้ ได้มีการปรับปรุงยุคตรูปแบบการบริหารงานสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ ให้เหมาะสมกับบริบทในปัจจุบัน โดยนำหลักธรรมและแนวคิดสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ จะช่วย ให้สถานปฏิบัติธรรมนานาชาติสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมาย ซึ่งจะส่งผลดีต่อผู้ปฏิบัติธรรมและสังคมโดยรวม

ปัญหาอุปสรรคการบริหารจากสำนักวิปัสสนากรรมฐาน

พบว่า ปัญหาอุปสรรคการบริหารจากสำนักวิปัสสนากรรมฐาน สามารถจำแนก ได้ ดังนี้

1. ปัญหาด้านการบริหารงานทั่วไปของสำนักวิปัสสนากรรมฐาน เกิดจากปัจจัย หลายประการ ได้แก่ โครงสร้างและกลไกการบริหารงานที่ไม่ชัดเจนและไม่เป็นระบบ ส่งผล ให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ เป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพและขาดความต่อเนื่อง ขาดการ วางแผนและการบริหารจัดการที่ดี ส่งผลให้สำนักวิปัสสนากรรมฐานไม่สามารถตอบสนอง ความต้องการของผู้ปฏิบัติธรรมได้อย่างครบถ้วน

2. ปัญหาด้านงบประมาณของสำนักวิปัสสนากรรมฐาน เกิดจากปัจจัยหลาย ประการ ได้แก่ งบประมาณในการบริหารจัดการที่ยังไม่เพียงพอ ส่งผลให้สำนักวิปัสสนา กรรมฐานไม่สามารถจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกและอุปกรณ์ที่จำเป็นได้อย่างครบถ้วน

3. ปัญหาด้านบุคลากร พระวิปัสสนาจารย์ และเจ้าหน้าที่ ได้แก่ การขาดบุคลากร ที่ชำนาญด้านการสอนวิปัสสนากรรมฐานในระดับสูงทั้งภาคภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ส่งผล ให้สำนักวิปัสสนากรรมฐานไม่สามารถจัดหลักสูตรและกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขาดการพัฒนาบุคลากรด้านวิปัสสนากรรมฐานอย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้บุคลากรของสำนัก วิปัสสนากรรมฐานขาดความรู้และทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานจากปัญหาดังกล่าว การ ขาดความมั่นคงในงาน และขาดสวัสดิการ และแรงจูงใจการปฏิบัติงาน ทำให้มีการเปลี่ยน เจ้าหน้าที่ ตลอดเวลา ทำการดำเนินงานและบริหารงานต้องสะดุดไม่พัฒนาเท่าที่ควร

4. ข้อเสนอแนะเชิงแก้ไขสำหรับปัญหาด้านการบริหารงานทั่วไป ได้แก่ ควรมีการปรับปรุงโครงสร้างและกลไกการบริหารงานของสำนักวิปัสสนากรรมฐาน ให้ชัดเจนและเป็นระบบมากขึ้น โดยกำหนดบทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานต่างๆ อย่างชัดเจน มีการจัดทำแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม และมีการติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ และส่งเสริมให้มีการวิจัย เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และมีการพัฒนาระบบการควบคุม ดูแล ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

แนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารงานสำนักปฏิบัติธรรมตามบริบทของมหาวิทยาลัย

1. ด้านการบริหาร ควรจัดทำแผนการบริหารทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อรองรับการดำเนินการขยายงาน และการรองรับการใช้จ่ายที่มีภาระสูงขึ้น จัดทำโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจนเพื่อสนับสนุนงาน การฝึกฝนพระวิปัสสนาจารย์ ตลอดจน การบูรณาการจากทุกภาคส่วนในมหาลัยและภายนอกที่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาให้การดำเนินงาน และการจัดการอย่างเป็นระบบ ต่อไป

2. ด้านบุคลากร ควรพัฒนาบุคลากรให้มีความชำนาญด้านการสอนวิปัสสนากรรมฐานภาคภาษาอังกฤษ นำข้อมูลจากการมาประเมินวิเคราะห์ อย่างต่อเนื่องเป็นประจำ เพื่อเสนอให้ผู้บริหารทราบ ในการที่จะดำเนินการเพื่อการปรับปรุงและแก้ไข ตามคำแนะนำ ข้อเสนอแนะ

3. ด้านการสื่อสาร ควรทำแผนประชาสัมพันธ์ในหลายๆ รูปแบบ เช่น ผ่านโซเชียลมีเดียออนไลน์ มีรูปแบบการปฏิบัติธรรม ในรูปแบบออนไลน์

4. ด้านความร่วมมือ ควรมีการบูรณาการกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อขยายฐานผู้ปฏิบัติธรรม และเผยแพร่พระพุทธศาสนาสู่สากล

5. ด้านวิชาการ ควรมีการส่งเสริมการนำวิจัยเข้ามา เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ข้อมูล ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นประโยชน์ในการนำข้อมูลต่างๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อการปรับปรุงและพัฒนา ต่อไป

แนวทางการพัฒนาเหล่านี้ มุ่งเน้นให้สำนักปฏิบัติธรรมสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยคำนึงถึงบริบทของมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาสู่สากล

แนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ดังนี้

1. จัดทำแผนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน และนำเรื่องเพื่อเสนอผู้บริหารและส่วนงานที่เกี่ยวข้องมีการวางแผนเพื่อการส่งเสริมการ

ประชาสัมพันธ์ มีการประชุมโดยนำผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการ จัดการศึกษาแนวทาง
แนะนำในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการ โดยนำการประเมินผลการปฏิบัติการ มา
วิเคราะห์และสร้างแผนการดำเนินในอนาคต

2. ด้านการวางแผนและการจัดการ จัดทำแผนการบริหารเฉพาะ เพื่อเป็นแนวทาง
ในการดำเนินงานที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ เพิ่มทีมงานด้านสื่อ ไอที เพื่อพัฒนาสื่อออนไลน์
และดำเนินกิจกรรมในหลากหลายรูปแบบ เพื่อการวางแผนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ให้มี
การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการช่วยกันทั้งข้อมูลด้านวิชาการ ด้านการวางแผนการดำเนิน
งาน และการจัดสรรงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ด้านบุคลากร จัดทำแผนพัฒนาบุคลากร เพื่อสร้างศักยภาพของบุคลากรให้มีความ
รู้ความสามารถเพื่อมากขึ้น ทั้งด้านวิชาการ ด้านการสร้างความร่วมมือ ระหว่างภาคส่วน
ต่างๆ และที่สำคัญการสร้างความมั่นคงในด้านหน้าที่ การเงิน และการสร้างแรงบันดาลใจต่าง
ๆ ให้กับบุคลากร เช่น ด้านสวัสดิการ เงินงบประมาณ ช่วยเหลือด้านต่างๆ เป็นต้น

4. ด้านการบูรณาการ มีการบูรณาการกับภาคส่วนต่างๆ เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วม
กับการดำเนินงานและร่วมกันจัดสร้างกิจกรรมที่ดีต่อสังคมและชุมชน ส่งเสริมและสนับสนุน
การบริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนาที่บูรณาการกับพันธกิจเพื่อพัฒนาชุมชน วัด ท้องถิ่น
และสังคมสันติสุขอย่างยั่งยืน การพัฒนาเพื่อให้มหาวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว ด้านปัญญาและ
คุณธรรม

5. ด้านการกำกับติดตามและประเมินผล ให้มีการประชุมและนำการประเมินผล
การปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการบริหารอย่างสม่ำเสมอ ขยายเครือข่ายความร่วมมือ ระหว่าง
สำนักปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานทั้งในและต่างประเทศ

อภิปรายผล

ผลรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของสถาน
ปฏิบัติธรรมนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

จากผลการบริหารจัดการสถานปฏิบัติธรรม พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์
การเรียนรู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ โดยรวม อยู่ในระดับมาก
มีระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของสถาน
ปฏิบัติธรรมนานาชาติ โดยรวม อยู่ในระดับมาก และระดับประสิทธิภาพการบริการศูนย์การ
เรียนรู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ โดยรวม อยู่ในระดับมาก

ถึงกระนั้น การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติยังไม่ประเด็นปัญหาในแก้ไขปรับปรุงในหลายด้าน เช่น การบริหารจัดการด้านอาคารสถานที่ บุคลากร และยุทธศาสตร์ในการทำงาน ซึ่งจากผลการศึกษาของ พระมหากังวาน ธีระมโฆเสนอว่า สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ยังไม่เอื้ออำนวย การจัดการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมต้องมีแผนยุทธศาสตร์ เพื่อให้มีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพ (พระมหากังวาน ธีระมโฆ (ศรชัย), 2562) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พระครูสุตกิจสารวิมล (สุตใจ โกติริตน์) และ สงวน หล้าโพทนัน พบว่า การบริหารจัดการ ต้องมีการมองการณ์ไกล มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ซึ่งการทำงานต้องอาศัยการพึ่งพาซึ่งกันและกัน และมีการบูรณาการ ในด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดกระบวนการทำงานร่วมกันให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุด และเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย (พระครูสุตกิจสารวิมล (สุตใจ โกติริตน์) และ สงวน หล้าโพทนัน, 2562) เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ พระครูปลัดนิคม นาควโร (รอดอุไร) พบว่า การพัฒนาสถานปฏิบัติธรรม ต้องมีความสัปปายะ มีการบริหารจัดการด้านอาคารสถานที่ และพัฒนารูปแบบมาตรฐาน โดยอาศัยปัจจัยส่วนบุคคล กลุ่มบุคคล และการจัดการที่มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน (พระครูปลัดนิคม นาควโร (รอดอุไร), 2561) และผลการศึกษาของ พระมหาปรีชา เขมนนโท พบว่า สถานปฏิบัติธรรมมี ความสัปปายะ เป็นจุดเด่นของสถานปฏิบัติ แต่การที่พระวิปัสสนาจารย์ ที่ยังคงมีน้อย และยังยึดหลักคำสอนแบบสืบต่อกันมาขาดการบูรณาการระหว่างสำนัก ทำให้การสอนการดำเนินงานไม่คล่องตัวและไม่ปรับเข้ากับยุคสมัยใหม่ การบริหารจัดการต้องมีส่วนร่วมระหว่างกันในแต่ละส่วนที่เกี่ยวข้อง และมีการแลกเปลี่ยน เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ในการประสานงานร่วมกัน (พระมหาปรีชา เขมนนโท, 2561) เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ ภาคิน สีสุธรรม พบว่า การพัฒนาประสิทธิภาพขององค์การหากเราต้องการให้บุคลากรในองค์การมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานผู้บริหารควรจะต้องศึกษาข้อมูลในด้านองค์ประกอบของตัวบุคคลเพราะองค์ประกอบเหล่านี้จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่ยั่งยืนรวมถึงต้องใช้หลักการบริหารจัดการและปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพคือหลัก 4 M (ดาบตำรวจภาคิน สีสุธรรม, 2560) และผลการศึกษาของ พระอธิการโสภณ ปิยธมโม (กิ่งแก้ว) พบว่า ประสิทธิภาพผลการบริหารงานมีความจำเป็นและต้องสอดคล้องกับบริบทขององค์กร พัฒนาบุคลากรให้มีใจรักในการทำงาน การส่งเสริม ประสานงานการจัดการศึกษากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจัดค่าตอบแทนให้เหมาะสม อีกทั้งให้การสนับสนุนพัฒนาเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ (พระอธิการโสภณ ปิยธมโม (กิ่งแก้ว), 2560) และผลการศึกษาของ สิริินภา ทาระนนต์ พบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติ มีหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อ

การปฏิบัติงาน โดยมีปัจจัยด้านความรับผิดชอบ ด้านการบริการที่เป็นเลิศ ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องและจริยธรรม ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงานและด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ส่งผลทางบวกต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน (สิรินภา ทาระนัด, 2561)

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปุริสธรรมกับรูปแบบกระบวนการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

จากผลการศึกษาบริหารจัดการสถานปฏิบัติธรรม พบว่า จากผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ ตามหลักสัปปุริสธรรม โดยรวม อยู่ในระดับมาก และผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปุริสธรรมกับรูปแบบกระบวนการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน พบว่า หลักอรรถัตถญาณุตตา หลักกาลัตถญาณุตตา หลักอัมมัตถญาณุตตา หลักปริสัสญาณุตตา หลักอรรถัตถญาณุตตา หลักปุคคัลญาณุตตา เป็นผู้รู้จักผลมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการบริหารจัดการสถานปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานนานาชาติ อย่างมีนัยสำคัญ 0.01 มีความสัมพันธ์กันในระดับสัมพันธ์ค่อนข้างสูง ส่วนหลักมัตถญาณุตตา เป็นผู้รู้จักประมาณมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการบริหารจัดการสถานปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานนานาชาติ อย่างมีนัยสำคัญ 0.01 มีความสัมพันธ์กันในระดับสัมพันธ์ปานกลาง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชนะพงษ์ กล้ากสิกิจ พบว่า การบริหารงานสมัยใหม่เป็นการบริหารที่ต้องอาศัยความทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์ ผสมผสานสหวิทยาการเข้าด้วยกัน การบริหารตามหลักพุทธธรรม หลักสัปปุริสธรรม 7 สามารถนำมาบูรณาการ หรือประยุกต์ใช้กับการบริหารงานสมัยใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ชนะพงษ์ กล้ากสิกิจ, 2562) และผลการศึกษาของ หยาตผน เดชโสภาส เสนอว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำหลักหลักสัปปุริสธรรมมาประยุกต์ใช้ในการทำงานและการบริหารจัดการสถานศึกษา สร้างสมดุลระหว่างการมุ่งเน้นผลงานและความสุขของบุคลากร เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และผลการศึกษาของ พระปลัดวัชรระวี วิชาญโณ และ สิรินภา สนวน พบว่า การนำหลักธรรมไปปฏิบัติอย่างละเอียดและต่อเนื่องก็จะนำไปสู่พัฒนาตามกระบวนการให้สมบูรณ์ โดยขึ้นอยู่กับอิทธิพลของปัจจัยแวดล้อมต่างๆที่มีผลต่อกระบวนการอีกทั้งเป็นการกระตุ้นหรือชักจูงให้มนุษย์มีกระบวนการคิดโดยจิตสำนึก หากผู้นำชุมชนหรือประชาชนทั่วไปนำไปปฏิบัติก็จะเกิดประโยชน์ต่อชีวิตและการบริหารจัดการชุมชนได้เป็นอย่างดี (พระปลัดวัชรระวี วิชาญโณ และ สิรินภา สนวนดง, 2563) เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ ธีระศักดิ์ บึงมูม, พรพิพัฒน์ เพิ่มผล พบว่า การพัฒนาบุคลากรตามหลักสัปปุริสธรรมในองค์กร โดยการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรมีความรัก ความผูกพันต่อองค์กร และการเสียสละของผู้บริหาร รับฟังความคิดเห็น มีการร่วมวางแผนเพื่อแก้ปัญหา อบรม ติวงาน สร้าง

เสริมประสบการณ์ของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ธีระศักดิ์ บึงมุ่ม, พรพิพัฒน์, 2560) และการศึกษาของ พระคำแสน ปภัสสร, ธิติวุฒิ หมั่นมี พบว่า การพัฒนาบริหารจัดการตนให้เหมาะกับสถานะของแต่ละคนและนำมาประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงพัฒนาตนโดยยึดหลักคุณธรรม (พระคำแสน ปภัสสร, ธิติวุฒิ หมั่นมี, 2561) ส่วนผลการศึกษาของ กัญญาภรณ์ กลิ่นนิมมวล เสนอว่า ควรมีการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการบริหาร บุคลากรมีความต้องการใฝ่ใจรักที่จะปฏิบัติงานอยู่เสมอ บรรณานาที่ จะปฏิบัติงานให้ได้ผลดียิ่งๆ ขึ้นไป มีความขยัน หมั่นประกอบการทำงานด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน ไม่ท้อถอย ต้องตั้งจิตรับรู้ในภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ตรวจสอบหาเหตุผล ตรวจสอบข้อบกพร่องในงาานนั้นๆ ที่สำคัญต้องรู้จักการวางแผนงาน วัดผลและคิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุงงานให้ดีขึ้นอยู่ตลอดเวลา (กัญญาภรณ์ กลิ่นนิมมวล, 2554)

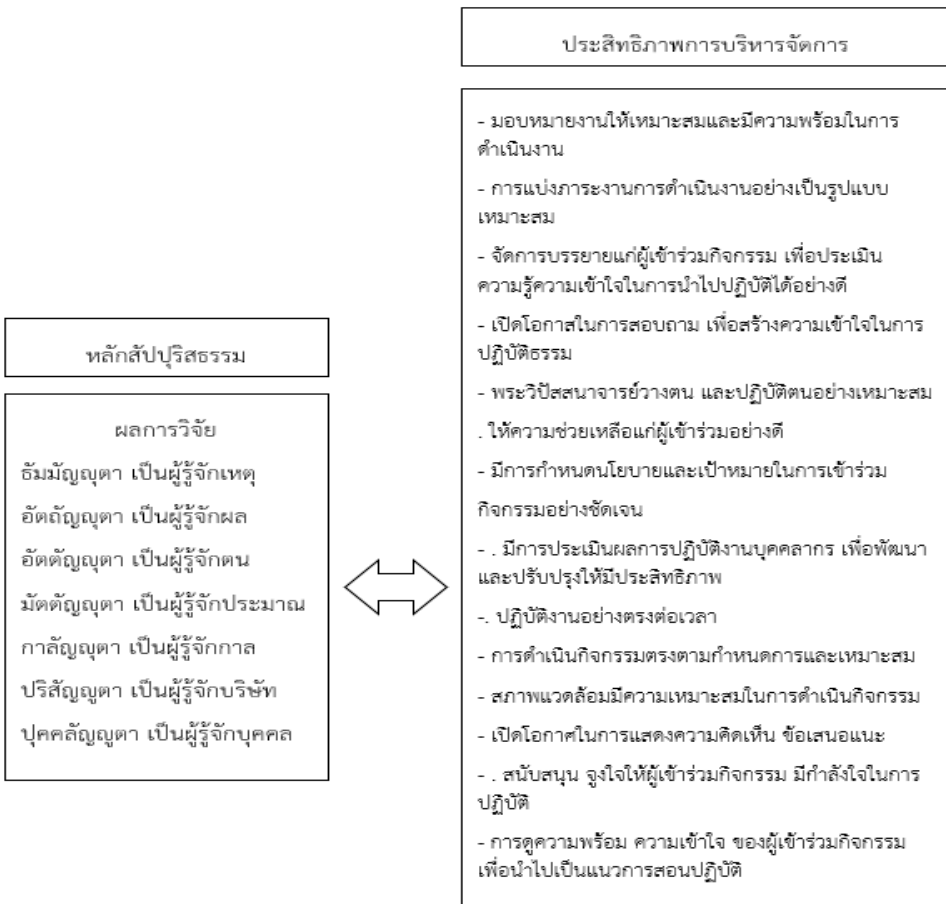
รูปแบบการวางแผนการบริหารจัดการเพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

จากผลการศึกษา พบว่า รูปแบบการบริหารสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ มีโครงสร้างแบบลำดับขั้น โดยมีรองอธิการบดีวิทยาเขตเชียงใหม่ เป็นผู้กำกับดูแลและอนุมัติ การดำเนินงานทั้งหมด โดยมอบอำนาจให้สำนักวิชาการเป็นผู้บริหารจัดการ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ เป็นผู้ดูแลงาน และผู้อำนวยการส่วนสนับสนุนวิชาการ เป็นผู้ดูแลงานด้านอาคารสถานที่ นอกจากนี้ สำนักวิชาการยังได้แต่งตั้งคณะกรรมการบริหาร โดยมีผู้อำนวยการศูนย์เป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการทั้งทางด้านวิชาการและด้านอาคารสถานที่ ซึ่งจากผลการศึกษาของ จุฬาลักษณ์ วงศ์สงวน พบว่า กิจกรรมการปฏิบัติธรรมส่วนใหญ่ มีลักษณะ รูปแบบ พฤติกรรมการปฏิบัติธรรมที่คล้ายคลึงกัน แตกต่างเพียงเล็กน้อยในเรื่องของสภาพแวดล้อมภายนอก(จุฬาลักษณ์ วงศ์สงวน, 2557) เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ พระพิพัฒน์ ทับงาม, พระปลัดระพิน พุทธิสารโร และ พระมหากฤษญา กิตติโสภโณ พบว่า วัดหรือสำนักปฏิบัติธรรม ต้องมีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ ความสามารถและมีคุณภาพเป็นแบบอย่างที่ดี มอบหมายงานอย่างชัดเจนและเตรียมความสะดวก ควรมีระบบการดูแลผู้ปฏิบัติที่เน้นความปลอดภัยและสุขภาพ วรมีระบบการติดตามและประเมินผลความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติธรรม เพื่อปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (พระพิพัฒน์ ทับงาม และคณะ, 2563)

อย่างไรก็ตาม รูปแบบการบริหารสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติยังมีข้อสังเกต คือ ขาดความคล่องตัว ทีมงานบริหารงานยังไม่ประสานสอดคล้องงานของแต่ละฝ่าย แนวทางการปรับปรุงรูปแบบการบริหารสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน

คือ ควรมีการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารให้เกิดความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพมากขึ้น และการจัดให้มีการประสานงานและบูรณาการการทำงานระหว่างทีมงานบริหารงานแต่ละฝ่ายอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งจากผลการศึกษาของ อารีย์ เกาะเต้น และ กฤษฏา นันเพ็ชร เสนอว่า การบริหารจัดการ ยังขาดปัจจัยในการดำเนินการ ต้องใช้กลยุทธ์เพื่อสนับสนุนการทำงานทั้งด้าน วิทยากร คน และสถานที่ โดยตั้งเป้าหมายให้ชัดเจน (อารีย์ เกาะเต้น และ กฤษฏา นันเพ็ชร, 2561)

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

แผนภาพที่ ๔.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากกรณีศึกษา “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ” ทำให้ผู้วิจัยต้ององค์ความรู้จากการสังเคราะห์งานวิจัย สามารถสรุปได้ดังนี้

ด้านประสิทธิภาพ บริหารจัดการได้มีการมอบหมายงานให้เหมาะสมและมีความพร้อมในการดำเนินงาน มีการแบ่งภาระงานการดำเนินงานอย่างเป็นรูปแบบเหมาะสม มีการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคคลากร เพื่อพัฒนาและปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพ

ผลผลิตหรือผลงานที่ได้รับ การปฏิบัติงานอย่างตรงต่อเวลา จัดการการดำเนินกิจกรรมตรงตามกำหนดการและเหมาะสม พระวิปัสสนาจารย์วางตน และปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม และสภาพแวดล้อมมีความเหมาะสมในการดำเนินกิจกรรม

ปัจจัยนำเข้าหรือทรัพยากร **ทางการบริหารที่ใช้ไป** สถานที่สภาพแวดล้อมมีความเหมาะสมในการดำเนินกิจกรรม เปิดโอกาสในการสอบถาม เพื่อสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติธรรม พร้อมให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เข้าร่วมอย่างดี และมีการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคคลากร เพื่อพัฒนาและปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพ

ความพึงพอใจในผลงานที่ ออกมา (Satisfaction) การกำหนดนโยบายและเป้าหมายในการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างชัดเจน และการสนับสนุน จูงใจให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม มีกำลังใจในการปฏิบัติ จัดการบรรยายแก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้เป็นอย่างดี มีการประเมินความรู้ความเข้าใจในการนำไปปฏิบัติได้อย่างดี เปิดโอกาสในการแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ การดูแลความพร้อม ความเข้าใจ ของผู้เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อนำไปเป็นแนวการสอนปฏิบัติได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตเชียงใหม่” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย โดยพิจารณาจากปัจจัยด้านโครงสร้าง กระบวนการ และผลผลิต ดังนี้

1. ปัจจัยด้านโครงสร้าง สถานปฏิบัติธรรมนานาชาติมีโครงสร้างการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานที่ชัดเจน มีคณะกรรมการบริหารศูนย์การเรียนรู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานที่ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจากหลากหลายสาขาวิชา มีแผนปฏิบัติงานประจำปีที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ มีงบประมาณเพียงพอสำหรับการดำเนินงาน มีทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการสอนวิปัสสนากรรมฐาน

2. ปัจจัยด้านกระบวนการ สถานปฏิบัติธรรมนานาชาติมีกระบวนการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานที่มีประสิทธิภาพ โดยมีการวางแผน ดำเนินการ และประเมินผลอย่างเป็นระบบ มีการจัดอบรมและพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการอย่างเหมาะสม

3. ปัจจัยด้านผลผลิต สถานปฏิบัติธรรมนานาชาติมีผลผลิตจากการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานที่เป็นไปตามเป้าหมาย โดยผู้เข้าร่วมอบรมสามารถเข้าใจหลักธรรมและปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานได้ดีขึ้น มีทักษะในการดำเนินชีวิตอย่างมีสติ มีสมาธิและปัญญามากขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น

บรรณานุกรม

พระมหาทักษิณ ชีระมโฆ (ศรชัย). (2562). “การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด”. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาพระพุทธศาสนา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูสุตกิจสารวิมล (สุดใจ โกติรัตน์) และ สงวน หล้าโพหนั่น. (2562). “บริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมเชิงพุทธบูรณาการ”, Journal of Buddhist Education and Research, 5(2).

พระครูปลัดนิคม นาควโร (รอดอุไร). (2561). “การพัฒนารูปแบบและมาตรฐานในการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดกรุงเทพมหานคร”. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาการพัฒนาสังคม: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาปรีชา เขมนนโท, “การประยุกต์หลักกัทธิบาทธรรมเพื่อการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. (2561). ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ดาบตำรวจภาคิน สีสุธรรม. (2560). “การพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรเมืองนนทบุรีตามหลักพุทธบูรณาการ”. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาพระพุทธศาสนา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระอธิการโสภณ ปิยธมโม (กิ่งแก้ว). (2560). “ประสิทธิผลการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ตามหลักกัทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอำนาจเจริญ”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการ

ศึกษา:มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สิรินภา ทาระนัด. (2561). “การศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่”. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัย. สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

ชนะพงษ์ กล้ากลิจ. (2562). “การประยุกต์หลักสัปปุริสธรรม 7 กับการบริหารงานสมัยใหม่”.

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. 2(1).

พระปลัดวัชร เวชญาโณ และ สิริภพ สอนดง. (2563). “หลักสัปปุริสธรรมเพื่อการบริหารจัดการชุมชน”, การประชุมวิชาการนานาชาติ.

ธีระศักดิ์ บึงมุ่ม, พรพิพัฒน์. (2560). “การพัฒนาบุคลากรตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากองแก้ว เขต 4”.

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี. 6(1).

พระคำแสน ปภสสร, อติวุฒิ หมั่นมี. (2561). “สัปปุริสธรรมทฤษฎีการบริหารตนเอง”, วารสารศิษย์เก่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 7(2).

กัญแก้วพารณ กลิ่นนิมมวล. (2554). “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลก ตามหลักอิทธิบาท 4”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

จุฬาลักษณ์ วงศ์สงวน. (2557). “การศึกษาสภาพแวดล้อมเชิงพื้นที่ของสำนักปฏิบัติธรรมที่สนับสนุน ต่อกิจกรรมการปฏิบัติธรรม กรณีศึกษาสำนักปฏิบัติธรรมภายใน วัดปทุมวนารามและวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎ์”. วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมภายใน มหาวิทยาลัย. สาขาวิชาสถาปัตยกรรมภายใน: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พระพิพัฒน์ ทับบาม และคณะ. (2563). รูปแบบการบริหารจัดการของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดอ่างทอง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางปัญญา, วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 8(1)

อารีย์ เกาะเต็น และ กฤษฏา นันเพ็ชร. (2561). การพัฒนารูปแบบการบริหารศูนย์ปฏิบัติธรรมในประเทศสหรัฐอเมริกา.วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 6(4)